

**ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗНАВСТВА ТА ПРАВООХОРОННОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ № 1 (55) 2016 ISSN 0000-0000
Розділ I ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА.
КОНСТИТУЦІЙНЕ ТА МІЖНАРОДНЕ ПРАВО**

УДК 342.01

**ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРНО-ФУНКЦІЙНІ ОЗНАКИ
МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПРАВООХОРОННИХ
ОРГАНІВ УКРАЇНИ (ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ)**

Євген Вікторович Зозуля,
доктор юридичних наук, доцент
(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Ріг)

У статті проаналізовано зміст та структурно-функційні ознаки поняття міжнародного співробітництва правоохоронних органів України у боротьбі зі злочинністю. Досліджено розвиток співробітництва держав у цій області, основні напрямки, особливості й форми нормативно-правового та організаційного забезпечення міжнародної співпраці правоохоронних органів держави. Автор доходить висновку, що історико-правовий аналіз міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю дозволяє визначити найбільш ефективні форми діяльності правоохоронних органів у сфері протидії транснаціональним формам злочинності, захисту прав людини і основоположних свобод.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, форми взаємодії, правозабезпечення, правоохоронні органи, міжнародні злочини, злочини міжнародного характеру, міжнародна організована злочинність.

Постановка проблеми. Боротьба з транснаціональною та транскордонною злочинністю може бути ефективною тільки за умови

поєднання зусиль правоохоронних органів більшості держав, вироблення загального правового поля та механізмів, що дозволяють реально здійснювати принципи міжнародного співробітництва в боротьбі зі злочинністю, за підтримання правопорядку, охорони прав і законних інтересів громадян.

У цій площині важливого значення набуває наукове осмислення змісту, особливостей, основних форм та методів міжнародного співробітництва правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю. Особливого значення набуває дослідження професійних, неполітичних аспектів координації і об'єднання зусиль органів забезпечення правопорядку в боротьбі з транснаціональною злочинністю.

Актуальність дослідження зумовлена сучасним характером проблем, пов'язаних із активною інтеграцією вітчизняних організованих злочинних угруповань у світову кримінальну діяльність, і необхідністю вдосконалення механізмів міжнародного співробітництва у протидії транснаціональному криміналу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання проблематики взаємодії правоохоронних органів держав у боротьбі з міжнародною злочинністю розглядалися у наукових працях М. Г. Вербенського [1], О. І. Виноградової [2], А. В. Войціховського [3], В. С. Гуславського [4], Г. Л. Кохана [5], І. В. Лешукової [6], І. Л. Олійник [7], Н. В. Плахотнюк [8], В. О. Романюка [9].

Водночас наукового аналізу потребує зміст поняття, особливостей та форм міжнародної співпраці правоохоронних органів України. Насамперед необхідно визначитись із питанням, чи правомірно говорити про міжнародну боротьбу зі злочинністю в той час, коли злочини відбуваються на території певної держави й підлягають юрисдикції цієї держави.

Метою статті є аналіз змісту поняття та структурно-функційних ознак міжнародної співпраці правоохоронних органів України у сфері протидії

транснаціональним формам злочинності, захисту прав людини і основоположних свобод.

Виклад основного матеріалу. Передусім зазначимо, що боротьба зі злочинністю в конкретній державі не є міжнародною в буквальному розумінні цього слова, адже на її території діє юрисдикція цієї держави, компетенція її правоохоронних органів. З урахуванням того, що у всіх випадках відносно злочину діє принцип юрисдикції тієї або іншої держави, міжнародну боротьбу зі злочинністю слід розуміти як співробітництво держав у боротьбі з певними видами злочинів, які становлять значну суспільну небезпеку.

Співробітництво держав та їх правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю пройшло тривалий шлях у своєму розвитку. Спочатку використовувалися найпростіші форми, наприклад досягнення домовленості про видачу особи, що вчинила злочин. Пізніше виникла необхідність обмінюватися інформацією про злочинну діяльність, причому якщо спочатку такі відомості стосувалися окремих злочинців і злочинів, то поступово вони охопили практично всі сфери боротьби зі злочинністю, включаючи статистику й наукові дані про причини, тенденції, прогнози щодо розвитку злочинності й т. ін. Отже, на певному етапі виникла необхідність обмінюватися досвідом між правоохоронними структурами різних країн у боротьбі з криміналітетом. У зв'язку з вдосконаленням науково-технічного прогресу співробітництво у сфері правоохоронної діяльності видозмінюється. Аналогічні процеси відбуваються і у напрямку розшуку злочинців, вручення документів, допиту свідків, збору речових доказів та ін..

Гострота питання про боротьбу з міжнародною організованою злочинністю фактично нівелюється боротьбою зі злочинністю загалом. І в цьому процесі одним із найважливіших моментів є вдосконалення законодавства, спрямованого на організацію, координацію і взаємодію правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю. Цей процес має базуватися на позитивному розв'язанні протиріч між новими об'єктивними

процесами розвитку суспільства і юридичною формою, що на сьогодні не завжди встигає за їх відображенням. У свою чергу законотворчий процес організації міжнародного співробітництва в боротьбі зі злочинністю повинен спрямовуватися на протидію негативним процесам у суспільному розвитку, враховувати останні досягнення юридичної науки права, рівень суспільної правосвідомості, історичні традиції, дотримуватися поступальності, спиратися на ресурсні можливості забезпечення законності.

Відтак, у світі гостро постало питання створення конституційних, правових, організаційних форм накопичення міждержавних ініціатив у сфері правозабезпечення для їх реалізації у контексті взаємодії поліцейських структур; формування механізмів втілення в національну методику діяльності поліцейських органів міжнародного досвіду боротьби з різними проявами транснаціональної злочинності шляхом комплексного підходу до цієї проблеми. У зв'язку з цим необхідно погодитись із думкою фахівців-правознавців, що взаємодія правоохоронних структур із наведених питань не є автономним явищем, а існує як компонент міждержавних відносин у сфері міжнародної співпраці [10].

Процес налагодження співпраці правоохоронних органів України з правоохоронними органами інших країн невід'ємно пов'язаний із реалізацією компетенції цього державного інституту. Такі елементи означеного забезпечення, як створення відповідної нормативно-правової бази, умов для реальної реалізації повноважень правоохоронних органів у боротьбі з міжнародними злочинними угрупованнями, налагодження системи відносин із правоохоронними органами інших країн у цьому напрямку становлять практичний аспект роботи правоохоронних органів, функціональну базу саме в контексті їх діяльності.

Із зазначеного випливає, що співробітництво правоохоронних органів України з поліцейськими структурами щодо протидії міжнародним організованим злочинним угрупованням необхідно розглядати як історико-правове явище.

Характеризуючи теоретичні засади поняття «міжнародне співробітництво правоохоронних органів», важливим є визначення його співвідношення з поняттям «взаємодія» в означеній сфері, яке також часто зустрічається в науковій літературі. На думку К. Степаненка, поняття «співробітництво» та «взаємодія» не мають принципових відмінностей, але, зважаючи на процедурний аспект названих явищ, зміст взаємодії має детальніший вигляд та постає інструментом прозорого й об'єктивного розгляду певного напрямку роботи такого інституту правозабезпечення як, наприклад, міліція України [10, с.148].

На нашу думку, одним із перших кроків до формування теоретичних засад цього правового явища буде визначення змісту взаємодії правоохоронних органів з відповідними силами забезпечення правопорядку іноземних країн у боротьбі зі злочинністю на глобальному, універсальному та міжурядовому рівнях, що має певні особливості, зумовлені, насамперед, позанаціональним форматом дії означеного процесу.

Отже, така взаємодія може визначатись як заснована на міжнародному та національному законодавствах, а також міждержавних та відомчих нормативних актах практика боротьби зі злочинністю в межах компетенції, що здійснюється за допомогою визначених форм, методів, засобів і можливостей та спрямована на розвиток співпраці правоохоронних органів різних країн у протидії транснаціональній організованій злочинності. Якщо розглядати взаємодію правоохоронних органів з поліцейськими структурами іноземних держав у більш широкому розумінні, такий вид діяльності названого правоохоронного органу є одним із напрямів зовнішньої політики держави [10, с. 149].

Дійсно, зміст взаємодії, відображає суть зовнішньої кримінальної державної політики, що постає цілеспрямованою активною діяльністю держави із захисту суспільства від злочинності, розроблення та реалізації цілей і завдань, визначення засобів, форм та методів такої діяльності державних, насамперед правоохоронних, органів [11, с. 21]. У свою чергу

міжнародне співробітництво в боротьбі зі злочинністю як напрям кримінальної політики держави має різні аспекти, серед яких можна зазначити інформаційно-аналітичний, організаційноправовий, методичний та ресурсний.

Таким чином, міжнародне співробітництво в боротьбі зі злочинністю відбувається за взаємодоповнення складних факторів – збереження державного суверенітету, неприпустимості втручання у внутрішні справи держави, компромісних домовленостей та угод, що призводить до самообмеження, порушення суверенітету держав [11, с. 22].

Міжнародне співробітництво правоохоронних органів України з органами правопорядку інших країн має безпосереднє відношення до конституційних основ функціонування державної влади в Україні. Основний Закон нашої держави вказує на безперечне забезпечення національних інтересів і безпеки України шляхом підтримання мирного та взаємовигідного співробітництва з членами міжнародної спільноти за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права [12].

У юридичній доктрині набула визнання концепція, відповідно до якої серед багатьох правопорушень існує окрема категорія міжнародних злочинів та злочинів міжнародного характеру, що становлять велику суспільну небезпеку. На нашу думку, правильне окреслення кола цих злочинів, їх розрізнення дозволяє визначити зміст, ефективні форми й методи міжнародного співробітництва правоохоронних органів у боротьбі з ними. При цьому визначення поняття міжнародного злочину та злочину міжнародного характеру дозволить визнати такими лише ті діяння, які є найбільш небезпечними для міжнародних відносин.

Уперше перелік таких злочинів було запропоновано Статутом Нюрнберзького Міжнародного воєнного трибуналу 1945 року. У статті 6 Статуту до категорії міжнародних віднесено три групи злочинів проти людства: - злочини проти миру, а саме: планування, підготовка, розв'язування або ведення агресивної війни й порушення міжнародних

договорів, угод чи змова, спрямована на вчинення будь-якої з названих вище дій; - воєнні злочини, а саме: порушення законів чи звичаїв війни, в тому числі вбивства, тортури чи захоплення в рабство чи з іншою метою цивільного населення окупованої території, вбивства чи тортури військовополонених чи осіб, які знаходяться в морі, вбивства заручників, пограбування суспільної чи приватної власності, безглузді руйнування міст і сіл, розорення, що не виправдані воєнною необхідністю, та інші злочини; - злочини проти людства, а саме: вбивства, винищування, поневолення, заслання та інші жорстокості, вчинені щодо цивільного населення до чи під час війни, або переслідування за політичними, расовими чи релігійними мотивами з метою здійснення чи у зв'язку з будь-яким злочином, що підпадає під юрисдикцію трибуналу, незалежно від того, чи були ці дії порушенням внутрішнього права країни, де вони були вчинені, чи ні [13].

Із часом класифікація ускладнювалася. Так, наприклад, у проекті Кодексу злочинів проти миру й безпеки людства, що був прийнятий Комісією з міжнародного права в 1991 р., до злочинів проти миру й безпеки людства віднесено агресію; загрозу агресії; втручання; колоніальне панування та інші форми іноземного панування; геноцид; апартеїд; систематичні й масові порушення прав людини; виключно серйозні воєнні злочини; вербування, використання, фінансування і навчання найманців; міжнародний тероризм; незаконний обіг наркотичних засобів; навмисна і серйозна шкода навколишньому середовищу [14].

Римський статут Міжнародного Кримінального Суду, що був прийнятий дипломатичною конференцією повноважних представників держав під егідою ООН у липні 1998 р., до міжнародних злочинів відніс геноцид, злочини проти людства, воєнні злочини й агресію.

До злочинів проти людства і воєнних злочинів включено, зокрема, такі злочини проти цивільних осіб, як вбивство, винищування, поневолення, депортація, позбавлення волі, катування, різні форми сексуального насильства; переслідування будь-якої групи суспільства за політичними,

національними, етнічними, культурними, релігійними, статевими та іншими мотивами; насильницькі зникнення людей; апартеїд; інші нелюдські діяння такого характеру. Більше того, до воєнних злочинів Статут Міжнародного кримінального суду відніс понад 50 різних складів, які порушують Женевські конвенції 1949 року, закони та звичаї війни й можуть бути вчинені під час збройних конфліктів міжнародного і неміжнародного характеру [15].

Злочини міжнародного характеру в юридичній літературі називаються неоднаково: «міжнародні кримінальні злочини», «кримінальні злочини міжнародного характеру», «конвенційні злочини» й т. под. Деякі із злочинів міжнародного характеру ще раніше було кваліфіковано вченими як міжнародні, інші з'явилися тільки останнім часом, окремі модифікувалися, набули нових ознак. Характерним для цих злочинів є те, що вони посягають на міждержавні інтереси, тобто мають міжнародний характер. Очевидним є те, що проти злочинів міжнародного характеру жодна держава світу не може самотійно вести боротьбу через особливості цих протиправних діянь, що вчиняються на території різних країн. Важливим для дослідження питання боротьби зі злочинами міжнародного характеру є визначення поняття злочинів цього виду.

Однією з перших найбільш повно дослідила злочини, що посягають на міжнародний правопорядок, і щодо яких на той час були укладені міжнародні угоди між державами, Л.Н. Галенська. До таких злочинів вона віднесла: рабство, работоргівлю, інститути і звичаї, подібні до них; торгівлю жінками й дітьми; фальшування монет; розповсюдження порнографічних видань; незаконну торгівлю і вживання наркотиків; «піратське» радіомовлення; піратство; розрив чи пошкодження підводного кабелю; зіткнення морських суден і ненадання допомоги на морі; злочини, що вчиняються на борту повітряного судна [16].

Детально та обґрунтовано визначив цю групу злочинів І.І. Карпець. На його думку, це діяння, передбачені міжнародними угодами (конвенціями), що не належать до злочинів проти людства, але посягають на нормальні

відносини між державами, завдають шкоду мирному співробітництву в різних галузях суспільних відносин (економічних, соціально-культурних, майнових і т.ін.), а також організаціям і громадянам, карані або згідно з нормами, встановленими в міжнародних угодах (конвенціях), ратифікованими в установленому порядку, або згідно з нормами національного кримінального законодавства згідно з цими угодами [17].

Доречно звернути увагу на деякі особливості злочинів, що розглядаються: по-перше, відповідальність за злочини міжнародного характеру несуть фізичні особи; по-друге, об'єктом злочинного посягання в цьому випадку є нормальні відносини, міждержавне співробітництво, права людини та інші загальнолюдські цінності; по-третє, кримінальна відповідальність за ці злочини міжнародного характеру настає за національними нормами кримінального, кримінальнопроцесуального і кримінально-виконавчого законодавства. Треба зауважити, що за своїм характером, ступенем небезпеки і змістом злочини міжнародного характеру є неоднорідними. Цим пояснюється наявність різних підходів до переліку та класифікації таких діянь.

Дещо пізніше І. І. Карпець систематизував та виокремив чотири групи злочинів міжнародного характеру [17, с. 48-49]. При цьому необхідно зазначити, що перелік злочинів міжнародного характеру постійно поповнюється.

Свідченням того, що держави співпрацюють у запобіганні таких діянь і покаранні за їх вчинення, є укладені угоди, об'єктом яких стали міждержавні відносини щодо визначення деяких протиправних діянь як злочинів міжнародного характеру.

Важливим завданням української держави є втілення в життя вже прийнятих міжнародно-правових норм у цій галузі та проведення імплементації основних положень таких міжнародно-правових документів у вітчизняне законодавство.

Аналіз наявної наукової, нормативно-правової та документальної бази дозволяє охарактеризувати міжнародне співробітництво правоохоронних органів як самодостатнє явище, що має власну законодавчу базу, що у свою чергу є підґрунтям співробітництва між правоохоронними органами України та відповідними правоохоронними органами інших держав у сфері боротьби зі злочинністю та забезпечення громадської безпеки, і яку умовно можна поділити на дві складові. Перша – це міжнародні документи для забезпечення прав людини і державні угоди з надання правової допомоги. Друга група безпосередньо стосується взаємодії правоохоронних органів, зокрема ОВС, і визначає механізми спільної боротьби зі злочинністю. Ці документи слугують правовою основою взаємодії або міжнародного співробітництва ОВС України з правоохоронними структурами інших країн.

До останніх можна віднести:

1. Багатосторонні універсальні конвенції (договори, угоди), що містять загальні норми й інститути про відповідальність за міжнародні злочини та правопорушення (наприклад, Статут Міжнародного воєнного трибуналу 1945 р., Конвенція про незастосування строків давності до воєнних злочинців та злочинів проти людства 1968 р. тощо).

2. Багатосторонні цільові конвенції (договори, угоди) щодо відповідальності за окремі злочини (наприклад, Конвенція про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин 1988 р., Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників 1979 р. тощо).

3. Багатосторонні регіональні конвенції (договори, угоди), які мають предметний характер, тобто передбачають норми й інститути про відповідальність за окремі злочини або регулюють інші питання боротьби зі злочинністю в межах певного регіону (наприклад, Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 року з Додатковими протоколами до неї 1975 року і 1978 р., Конвенція Ради Європи про «відмивання», виявлення, вилучення та конфіскацію прибутків від злочинної діяльності 1990 р. тощо).

4. Двосторонні відомчі договори (угоди) про надання правової допомоги у кримінальних справах, про видачу правопорушників, про боротьбу з окремими видами злочинів, інші форми взаємодії між поліцейськими відомствами декількох держав.

Аналіз законодавчої бази, історіографічних та наукотворчих засад дозволяє визначити, що співробітництво держав у сфері боротьби зі злочинністю розвивається на трьох рівнях.

Передусім це співробітництво на двосторонньому рівні, основою якого є вищезазначені двосторонні угоди і яке сягає своїм корінням у давнину. За сучасних умов воно не тільки не втратило свого значення, але набуває невпинно зростаючої ролі. Двосторонні угоди дозволяють більш повно врахувати характер відносин між двома державами, їхні інтереси з кожної конкретної проблеми. У зв'язку з цим найбільшого поширення набули двосторонні угоди з таких питань, як надання правової допомоги за кримінальними справами, видача злочинців, передача засуджених осіб для відбування покарання в країні, громадянами якої вони є.

Співробітництво держав здійснюється також на регіональному рівні, що можна пояснити збігом інтересів і характером відносин країн певного регіону. Практика міжнародного співробітництва правоохоронних структур свідчить про те, що вагома робота щодо цього проводиться в РЄ. Про високий рівень співробітництва в європейському регіоні свідчать конвенції: про видачу злочинців; про правову допомогу у кримінальних справах; про визнання вироків за кримінальними справами; про передачу судочинства за кримінальними справами; про правопорушення відносно культурних цінностей; про «відмивання», виявлення, вилучення й конфіскацію доходів від злочинної діяльності.

У процесі розвитку співробітництва між державами стало зрозуміло, що не можна обмежитися двосторонніми й регіональними угодами. Стало зрозуміло, що деякі види злочинів зачіпають інтереси всього світового співтовариства, що створило передумови для виходу співробітництва держав

в означеній сфері на універсальний рівень. У цій площині особливого значення набуває боротьба зі злочинністю на основі багатосторонніх угод, або на універсальному (міжнародному) рівні.

Особливе місце у взаємодії щодо боротьби зі злочинністю на глобальному, універсальному та міжурядовому рівнях посідає міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол. Крім цього, для реалізації взаємодії у боротьбі зі злочинністю в ЄС у 1992 р. створено Центральне агентство кримінальної поліції – Європол. Також у березні 2002 р. в Гаазі розпочав свою діяльність Євроюст. До компетенції Євроюсту віднесено всі злочини, зазначені в Конвенції про Європол, а також комп'ютерні злочини, відмивання грошей, злочини проти навколишнього середовища, шахрайство та корупцію.

В основу класифікації видів взаємодії правоохоронних органів з органами правопорядку інших держав покладено певні критерії. Залежно від кола питань, що підлягають розв'язанню, можна визначити такі види взаємодії: нормативноправову взаємодію поліцейських підрозділів боротьби зі злочинністю, правозастосовну та організаційну діяльність органів правопорядку в означеній сфері, науково-інформаційне забезпечення цієї діяльності, матеріально-технічну допомогу.

Залежно від характеру злочинних дій можна виокремити взаємодію в боротьбі з міжнародним та внутрішньодержавним тероризмом, із захопленням заручників, з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, хімічних та ядерних матеріалів, з незаконною торгівлею зброєю і боєприпасами, з незаконними операціями у сфері високих технологій, з міжнародною та національною корупцією, з незаконними банківськими операціями, з крадіжками та контрабандою автомобілів, з незаконними переведеннями людей через кордон, з торгівлею жінками та дітьми з метою їх сексуальної експлуатації, з торгівлею людьми з метою пересаджування людських органів тощо. Актуальність і пріоритет того чи

іншого виду взаємодії відбито в міжнародно-правовій та внутрішньо-національній законодавчій базі.

Слід зазначити, що організаційні передумови співпраці пов'язані з суспільною небезпечністю, характером та поширеністю певних злочинів. На відміну від видів критерієм визначення змісту форм взаємодії правоохоронних органів України з правоохоронними інститутами інших країн є предметна дія з реалізації норм взаємних угод в аналізованому напрямку.

Серед основних форм взаємодії можна окреслити такі: правова допомога у кримінальних справах; обмін оперативною, слідчою, іншою правовою інформацією; виконання доручень із міжнародного розшуку; видача осіб, які скоїли кримінальний злочин, для притягнення їх до відповідальності та виконання покарання, а також осіб, засуджених до позбавлення волі, для подальшого відбуття покарання до країни їх громадянства або постійного місця перебування; надання експертних і консультативних послуг, спеціальних науково-технічних засобів та іншої матеріально-технічної допомоги; підготовка кадрів, обмін досвідом роботи поліцейських підрозділів, спільне вивчення проблем злочинності, боротьби зі злочинністю; участь у науково-практичних конференціях, семінарах, симпозіумах тощо з цих питань.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи слід відзначити, що формування й реалізація основ міжнародного співробітництва правоохоронних органів України з органами правопорядку інших країн, що відбувається в контексті боротьби зі злочинністю, перш за все має на меті створення ефективного правового поля взаємодії з питань боротьби зі злочинністю, взаємодії в розслідуванні злочинів та розшуку злочинців.

Зазначена форма міжнародного співробітництва допомагає розв'язувати стратегічні завдання запобігання злочинності, боротьби з міжнародною злочинністю та співпраці з іншими правоохоронними

формуваннями й міжнародними організаціями, які опікуються боротьбою зі злочинністю. Звідси випливає, що під правоохоронними структурами інших країн, з якими взаємодіють правоохоронні органи України, необхідно розуміти всю міжнародну систему суб'єктів боротьби зі злочинністю.

Системний аналіз нормативно-правової бази та практики діяльності правоохоронних органів дозволяє зробити висновок, що незважаючи на важливість зазначеної місії правовий, організаційний і процедурний аспекти розглядуваного явища мають суттєві недоліки, які ускладнюють процес взаємодії правоохоронних органів України з правоохоронними структурами інших держав. Указані колізії зумовлені як національними особливостями дії органів правозабезпечення, так і повільним процесом наближення України до визнаних міжнародних стандартів боротьби зі злочинністю. Подальші наукові розробки в цьому напрямку мають важливе значення для подолання проблем підвищення ефективності співпраці правоохоронних органів України з правоохоронними структурами інших держав у боротьбі з транснаціональними видами злочинності.

Усе зазначене дає підстави для висновку, що історико-правовий аналіз міжнародного співробітництва в боротьбі зі злочинністю дозволяє визначити найбільш ефективні форми боротьби з міжнародним криміналітетом, а надто в контексті європейської інтеграції України, зумовлює необхідність подальшого нарощування зусиль для створення ефективного правового поля взаємодії МВС України з іноземними правоохоронними органами з питань боротьби зі злочинністю. З огляду на те, що цей процес набуває все більшого розвитку, його вивчення є предметом подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел:

1. Вербенський М. Г. Транснаціональна злочинність: кримінологічна характеристика та шляхи запобігання : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец.12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / М. Г. Вербенський. – Дніпропетровськ, 2010 . – 40 с.

2. Виноградова О. І. Міжнародне співробітництво України у галузі боротьби зі злочинністю : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза» / О. І. Виноградова. – Х., 2000. – 20 с.

3. Войціховський А. В. Міжнародне співробітництво держав у боротьбі з фальшивомонетництвом : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Войціховський Андрій Васильович. – Х., 2004. – 217 с.

4. Гуславський В. С. Співробітництво у правоохоронній сфері: Україна та Співдружність Незалежних Держав : монографія / за заг. ред. О. М. Бандурки. – Х. : Нац. ун-т внутр. справ, 2005. – 364 с.

5. Кохан Г. Л. Міжнародно-правове співробітництво в боротьбі з рабством і торгівлею : дис.....канд. юрид. наук : 12.00.11 / Кохан Ганна Леонідівна. – Х., 2002. – 176 с.

6. Лешукова І. В. Процесуальні особливості міжнародного співробітництва органів внутрішніх справ України при розслідуванні злочинів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Лешукова І.В. – Х., 2004. – 217 с.

7. Олійник І. Л. Організаційно-правові засади взаємодії міліції (поліції) країноучасників СНД у боротьбі з правопорушеннями : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / І. Л. Олійник. – Ірпінь, 2005. – 26 с.

8. Плахотнюк Н. В. Міжнародно-правові аспекти боротьби з торгівлею жінками та дітьми : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 «Міжнародне право» / Наталія Вікторівна Плахотнюк. – К., 2002. – 18 с.

9. Романюк В. О. Міжнародне співробітництво в боротьбі проти незаконного обігу наркотиків (міжнародно-правові аспекти) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 «Міжнародне право» / В. О. Романюк. – К., 1998. – 16 с.

10. Степаненко К. Взаємодія міліції з поліцейськими організаціями іноземних країн / К. Степаненко // Право України. – 2003. – № 3. – С. 148 – 152.

11. Цепелев В. Ф. Международное сотрудничество в борьбе с преступностью: уголовно-правовые, криминологические и организационно-правовые аспекты : монография / В. Ф. Цепелев. – М. : Акад. управл. МВД России, 2001. – 137 с.

12. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 18.

13. Устав Международного военного трибунала для суда и наказания главных военных преступников европейских стран оси : Междунар. докум. от 08 авг. 1945 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_201.

14. Проект кодекса преступлений против мира и безопасности человечества [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1278896>.

15. Римський статут міжнародного кримінального суду : міжнар. докум. від 17 лип. 1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_588.

16. Галенская Л. Н. Международная борьба с преступностью / Л. Н. Галенская. – М. : Междунар. отнош-я, 1972. – 165 с.

17. Карпец И. И. Преступления международного характера / И. И. Карпец. – М. : Юрид. лит., 1979. – 264 с.

Евгений Викторович Зозуля, доктор юридических наук, доцент
(Донецкий юридический институт МВД Украины, г. Кривой Рог)

**ПОНЯТИЕ И СТРУКТУРНО-ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ПРИЗНАКИ
МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ
ОРГАНОВ УКРАИНЫ (ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ И ИСТОРИКО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ)**

В статье проанализировано содержание и структурно-функциональные признаки понятия международного сотрудничества правоохранительных органов Украины в борьбе с преступностью. Исследовано развитие сотрудничества государств в этой области, основные направления, особенности и формы нормативно правового и организационного обеспечения международного сотрудничества правоохранительных органов государства. Автор приходит к выводу, что историко-правовой анализ международного сотрудничества в борьбе с преступностью позволяет определить наиболее эффективные формы деятельности правоохранительных органов в сфере противодействия транснациональным формам преступности, защиты прав человека и основных свобод.

Ключевые слова: международное сотрудничество, формы взаимодействия, правовое обеспечение, правоохранительные органы, международные преступления, преступления международного характера, международная организованная преступность.

Evgeniy V. Zozulya, Doctor of Law, assistant professor (Donetsk Law Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Krivoy Rog, Ukraine)

**CONCEPT AND STRUCTURAL AND FUNCTIONAL CHARACTERISTICS
INTERNATIONAL LAW ENFORCEMENT COOPERATION UKRAINE
(THEORETICAL AND HISTORICAL AND LEGAL ASPECTS)**

In the article it is analyzed the content, structural and functional features of the concept of international cooperation of law enforcement bodies of Ukraine in the fight against crime. It is stressed that the cooperation of law enforcement agencies in this area is not an autonomous phenomenon, but exists as a component of interstate relations in the sphere of international cooperation. It is analyzed the ratio of the concepts of "international cooperation" and "collaboration" of law enforcement agencies in the fight against crime. It is refined the categorical concept of "international crimes" and "crimes of international concern", that

allows to determine the content, effective forms and methods of international law enforcement cooperation in combating them. It is studied the development of cooperation of States in this area, the main lines, features, levels and forms of regulatory and organizational support of the international cooperation of law enforcement bodies of the state. The author concludes that the historical and legal analysis of international cooperation in the fight against crime helps to determine the most effective activity forms of law enforcement agencies in combating transnational forms of crime, protection of human rights and fundamental freedoms.

Keywords: international cooperation, forms of cooperation, legal support, law enforcement, international crimes, crimes of international concern, transnational organized crime.